

предметом подальших наукових досліджень. Учений наголошує, що у процесі становлення української державності відповідальність повинна покладатися насамперед на свідомі українські сили, а основним ресурсом державного розвитку є внутрішні національні можливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лащенко Р. Визволення балканських народів / Р. Лащенко // Діло. – 1927. – 16 серпня. 2. Лащенко Р. Копні суди на Україні, їх компетенція та устрій / Р. Лащенко // Збірник правничої комісії при історико-філософській секції НТШ [під ред. д-ра В. Вергановського]. – Львів: Накладом НТШ: 3 друкарні НТШ, 1925. – Ч.2. – 87 с. 3. Лащенко Р. Лекції по історії українського права. Частина 2: Литовсько-польська доба. – Випуск перший: пам'ятка права / Р. Лащенко. – Прага: Українське Правниче Товариство в ЧСР, 1924. – 77 с. – 1 і 2 ч.: – К.: Вид-во „Україна“, 1998. – 254 с. 4. Лащенко Р. Ми і німці / Р. Лащенко // Правник. – К.: Друкарня Акціонерного Товариства «Петро Барський у Києві», 1918. – Ч.2. – С. 2–8. 5. Лащенко Р. Організація влади / Р. Лащенко // Нова Рада. – 1919. – 1 січня. 6. Лащенко Р. Сучасний момент і організація влади / Р. Лащенко // ЦДА України у м. Львові. – Ф.370, оп.1, спр. 11, арк.1–3.

УДК: 32.001:165.191

Наталя Мельникова

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФУНКЦІОНУВАННЯ МІФОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ У ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ: МІФОЛОГІЧНИЙ ЧАС І ПРОСТІР

© Мельникова Н., 2011

Міфологічна свідомість – складова колективної психіки, що забезпечує зв'язок несвідомого зі свідомим. Вона сприймає і конструює світ в координатах міфологічного часу і простору: час виражається в зміні порядку і хаосу під час розгортання соціально-політичних процесів; простір – в структуризації соціального простору на “ми”- і “вони”-групи, формуванні політичної ідентичності і соціально-політичних поділів тощо. Міфологічна свідомість проявляється у символізації політичної дійсності, відтворює архетипні образи.

Ключові слова: міфологічна свідомість, архетипний образ, міфологічний час і простір, символ.

Natalja Melnykova

THE FUNCTIONING OF MYTHOLOGICAL CONSCIOUSNESS IN THE POLITICAL REALM: MYTHOLOGICAL TIME AND SPACE

Mythological consciousness is the part of collective psyche, connect irconsciousness and consciousness. It apprehend and design world in co-ordinates of mythological time and space: time manifest itself at alternation of order and chaos in development of socio-political processes; space – at division of social space on “we”- and “they”-groups, forming of political identity, socio-political divisions and others. Mythological consciousness express itself in symbolism of political reality, reproduce arkhetipic offenses.

Keywords: mythological consciousness, arkhetipic offense, mythological time and space, symbol.

Розгортання державотворчого процесу відбувається в загальному міфологічному контексті, характерному для суспільства. Суб'єкти політики мають в певний спосіб зорганізовану міфологічну свідомість, що здійснює вагомий вплив на їхнє політичне мислення і діяльність.

Сучасна гуманітарна наука, акцентуючи на ролі і значенні політичного міфу, здебільшого ігнорує прояви у політичній сфері міфологічної свідомості, що не завжди виправдано. Адже природа і закономірності функціонування міфологічної свідомості є визначальними по відношенню до міфів, зокрема політичних.

До концепту міфологічної свідомості тією чи іншою мірою зверталися Ернст Кассіпер [6], Алексей Лосев [8], Василь Півоев [10], Курт Хюбнер [14] та ін. У розумінні цих дослідників міфологічна свідомість – найархаїчніший пласт свідомості, для якого характерне синкретичне, дорефлексивне, суб'єктивне, ірраціональне і емоційне відображення світу. У політичному аспекті питання міфологічної свідомості торкалися Олександр Безаров [1], Людмила Зубрицька [5] та Людмила Павлюк [9], проте спеціальних досліджень цієї проблематики не зустрічаємо.

Детермінантами сприйняття і конструювання оточуючого світу міфологічною свідомістю вважаємо міфологічний час та простір. У дослідженнях міфологічного часу класичними стали роботи відомого румунського культуролога Мірчі Еліаде, зокрема його праця “Аспекти міфу” [4]. Серед українських науковців темпоральні аспекти міфологічної свідомості дослідив О.М. Роговський [11]. До проблематики міфологічного часу і простору звертався Курт Хюбнер [14]. Найцікавішою та найгрунтовнішою у цьому аспекті нам видається праця Василя Півоева “Міфологічна свідомість як спосіб освоєння світу” [10].

Прояви міфологічного часу і простору у політичному вимірі досі залишаються малодослідженими. Оксана Рюмкова, до прикладу, визначила просторово-часові координати одним з найважливіших структурних елементів політичного міфу, проте детально не проаналізувала цей аспект [12, с. 17]. Чимало науковців анонсують у своїх дослідженнях тему міфологічного конструювання соціального простору [2, 7], проте в їхніх працях йдеться здебільшого про функціонування політичного міфу у певному соціальному середовищі без чіткого артикулювання його просторовості і неоднорідності.

Зважаючи на теоретико-пізнавальну важливість і малодослідженість, політичний вимір функціонування міфологічної свідомості та міфологічного часу і простору як форм сприйняття і конструювання світу міфологічною свідомістю стає предметом нашого дослідження.

Для розуміння суті міфологічної свідомості важливо охарактеризувати її місце та роль у межах загальної структури колективної психіки. Нижче окреслена схема ґрунтується на теорії відомого швейцарського психоаналітика Карла-Густава Юнга [15, с. 339], проте включає наші уточнення.

Колективна психіка поділяється на свідому і несвідому сфери. На їх перетині діє інтеракційний компонент – міфологічна свідомість. У колективному несвідомому містяться глибинні регулятиви психічного життя – архетипи. На початках людського розвитку архетипи утворились як наслідок інтелектуальної адаптації до дійсності і спроби її систематизації, надалі стали стійкими і вкоріненими у людську психіку типовими схемами мислення людини. Вони недосліджувані, проте у міфологічній свідомості проявляються в архетипних образах, доступних нашому спостереженню. Перебуваючи у певному соціально-історичному контексті архетипні образи наповнюються актуальним смислом, формуючи в такий спосіб міфологічні оповіді. Коли оповідь приймається певною спільнотою за сакральну істину, твориться міф.

Як влучно підмітила Людмила Зубрицька, міфологічна свідомість перехрещується з іншими видами людської свідомості і в такий спосіб виникають політичні, економічні, історичні, соціальні міфи [5, с. 8].

Головний закон функціонування міфологічної свідомості – усе залежить від усього, основним принципом світобудови визнається всезагальний взаємозв'язок. До того ж міфологічна свідомість мислить у межах бінарних опозицій: добре-зле, чорне-біле, правда-кривда.

Вслід за Людмилою Павлюк, підкреслимо адаптивність міфологічної свідомості, здатність її до оновлення своїх форм та пристосування до сучасного суспільства, зокрема до його політичних реалій [9, с. 87].

Тепер розглянемо особливості функціонування міфологічної свідомості згідно з законами міфологічного часу. Мірча Еліаде розрізняє космічний час і історичний. Перший є породженням міфологічного світосприйняття, відзначається циклічністю і незворотністю, передбачає ідею прогресуючої деградації Космосу, що вимагає його періодичного руйнування і відродження. Другий виступає породженням прогресу, є лінійним і зворотним. З розвитком цивілізації історичний час усе більше опановує мислення і відчуття людини, але не перекидає повністю космічне часосприйняття [4]. Для зручності космічний час Еліаде називатимемо в роботі міфологічним часом.

Василь Піваєв розглядав відчуття часу як один з аспектів освоєння людиною зовнішнього світу, наголошував, що здавна люди намагалися впорядкувати свій час відповідно до певних ритмів, переважно природних. Ритмічність часу заспокоювала, стабілізувала, створювала ілюзію захищеності, впевненості у завтрашньому дні. Перед обличчям стихій і ворожості Всесвіту людина отримала захисника. Подібно до Еліаде, Піваєв вказує на те, що міфологічне відчуття часу передбачало певні моменти оновлення Космосу, коли небо і земля об'єднувалися для народження нового життя. Це символізувало тимчасове повернення первинного Хаосу для якісного вдосконалення Космосу. Звідси, зокрема, виходять корені святкування Нового року [10, с. 79].

Природно-циклічний рух міфологічного часу і присутнє в ньому відчуття вічності відзначив Роговський О. М. [11].

Курт Хюбнер розглядав специфіку міфологічного, за його словами, священного часу через поняття архе, що фактично означає історію походження речі чи явища та забезпечує регулярність подій в світі – "колись певна нумінозна істота вперше здійснила якусь дію і відтоді ця дія ідентично повторюється" [14, с. 122]. Науковець розділяє священний (архе) і профанний час, що перегукуються із розділенням космічного і історичного часу в Еліаде.

Закони міфологічного часу зберігають свою актуальність і для сучасного суспільства. Наприклад, в демократично організованому соціумі регулярними сплесками хаосу для породження нового порядку стали вибори. У них є все: і ритмічність (передбачені конкретні терміни повноважень парламенту та президента, дати проведення перевиборів), і відчуття незвичайної події (чому часто сприяє карнавальний характер передвиборчої агітації), і елементи боротьби добра і зла (незмінні агітаційні прийоми), і оновлення (хоча система влади залишається сталою, проте обличчя змінюються і вони частково реорганізують застарілий порядок) тощо.

Міфологічне сприйняття простору, як і сприйняття часу, сягає коренями тих часів, коли первісна людина освоювала чужий і ворожий до неї зовнішній світ. Усе освоєне, близьке і зрозуміле здавалося їй тоді своїм, а отже, безпечним, надійним і добрим. Усе неосвоєне, далеке – потенційно небезпечним і злим [10, с. 80]. Тут відтворена типова для міфологічної свідомості схема бінарних опозицій. Поділ фізичного простору з часом перейшов і у поділ соціального простору на "ми"-групу і "вони"-групу. Причому крайня ідентифікація з своєю групою поєднувалась в міфологічній свідомості з крайнім антагонізмом з чужою групою.

Освоєння простору здійснювалось через іменування, яке в міфологічному плані набуло сакрального сенсу. "Міфологічне ім'я – це знак, який фіксує емоційно-ціннісний і цілісний образ явища, моделює освоєний світ і ідеально тотожний йому" [10, с. 81]. Оскільки первісна людина вважала ім'я частиною цілого, що здатне заміщати ціле, навколо імені розвинулись різні види магії. Так, імена-символи стали не просто знаками вузлових точок світу, але й ниточками, що дають можливість цим світом керувати.

Міфологічна свідомість розділяє простір на священний (місце перебування сакрального) і профанний [14, с. 148].

Через багато століть ми все ще можемо зауважити особливості міфологічного сприйняття простору у політичній сфері. Політична ідентичність ґрунтується на ототожненні себе з певною політичною силою, яка відіграє роль функціональної (діє в політичній сфері) "ми"-групи. На основі політичної ідентичності індивідів з врахуванням геополітичних характеристик формуються соціально-політичні поділи в масштабах держави.

Процес соціально-політичної диверсифікації регіонів має глибокі корені на ментальному рівні. Історичні обставини розвитку тієї чи іншої території впливають на формування в її населення специфічного міфологічного спадку, який впливає на усі сфери життя і фактично не піддається змінам, лише нашаровуванню нових ментальних ознак. Український дослідник Дмитро Видрін в зв'язку з цим виокремив на території нашої країни кілька ментальних топосів. Серед них дві домінуючі зони: східно-український ментальний субрегіон з сакральною столицею в Донецьку, умовно названий “яничари”, і західно-український ментальний субрегіон з духовною столицею у Львові, названий “схронщики”. А також три різнорівневі біментальні зони, своєрідні “точки зшиву” більших за розміром топосів: мегабіментальна Дніпропетровщина і дві мінібіментальні – Закарпаття та Буковина [3].

Міфологічна свідомість проявляється у політичній свідомості символічно. Як зазначила Людмила Харченко, символ виступає проміжною ланкою між міфологічною і соціальною реальністю, за якої відбувається процес актуалізації архетипів [13, с. 140].

Визначимо міфологічне значення політичних символів на основі прийнятої в іміджеології їх класифікації:

1. Символи-ідеї, до яких належать політичні програми, заяви, гасла, девізи, репліки лідерів. Вони виконують функцію визначення і обмеження простору політичної дії, вираження політичних мотивів їх носіїв.

2. Символи – дії: мітинги, збори, конференції, свята, паради, партійні з'їзди, марші протесту, інавгурації. Виконують об'єднавчу, згуртовувальну функцію.

3. Символи-об'єкти: прапори, емблеми, будинки, площі, пам'ятники. Функцію ідентифікації на різних рівнях влади.

4. Символи-звуки: гімн, барабанний дріб, фанфари, музичне гасло партії чи лідера.

5. Символи-персони: ім'я людини чи партії. Спонукають до дії чи об'єднання [13, с. 113].

Загалом усі ці символи забезпечують ототожнення себе з політичною силою. Його міфологічний смисл полягає у тому, що міфологічна свідомість не розрізняє суб'єкта і об'єкта, не ставить чіткої межі між “я” і навколишнім світом, зокрема соціальною спільнотою. До того ж вважає будь-яку річ, з якою має асоціативний зв'язок, частиною себе і ставитися до цієї речі, як до частини себе. Наприклад, глум над національним прапором, символом-об'єктом, сприймається громадянином як особиста образа його честі і гідності. Такі символи-об'єкти як площа і пам'ятник означають місце виходу з буденності в сакральне і відображають топологічну нерівномірність міфологічного простору. Площа, особливо, якщо вона знаходиться в середині міста, на перетині головних вулиць, актуалізує архетип центру світу, пам'ятник – архетип світової гори або світового дерева, теж специфічних “центрів світу”.

Подібно до них символи-дії несуть смислове навантаження виходу за межі профанного часу і простору, колективного прориву в сакральне, але тут прорив діяльнісний, а не просторовий. Час стискається: замість тягучого часового потоку настає “тут і зараз” як момент істини. Інавгурація якісно виокремлюється з багатьох інших символів-дій, має складніший смисл. Окрім прориву в сакральне і відчуття винятковості дійсного моменту, вона створює для глядачів ефект заснування нового порядку. Також зображає момент ініціації – переродження людини (монарха чи президента) в нову якість, перехід її на соціально і духовно вищий рівень.

Символи-ідеї означають “свій”, отже, освоєний і надійний, соціальний простір. Гасла і девізи в сучасній політиці набирають форму міфологічного імені, а політичні програми і заяви становлять більш-менш систематизований виклад основних міфологічних імен.

Символи-звуки цікаво розглянути в контексті міфологічного значення музики. Піваєв визнає її фактором усвідомлення ритмічної основи буття для людини первісного суспільства, що є видозміною циклічного сприйняття часу. За його словами, народна музика, на перший погляд, дивує одноманітним ритмом, але пізніше стає зрозуміло, що цей монотонний ритм покликаний утвердити стійкість і передбачуваність буття, заспокоїти людину [10, с. 64]. Державні гімни в

особливий спосіб створюють ефект стабільності соціального порядку, адже символізують велич і стабільність держави, могутнього захисника її громадян. Барабанний дріб на мітингах об'єднує в єдиному ритмі усіх учасників, сприяє знеособленню їх і перетворенню на масу, в якій колективне несвідоме подекуди домінує над колективною та індивідуальною свідомістю.

Символи-персони на прикладі якоїсь політичної особи відтворюють в уяві населення героїчний міф, залучають людей до колективної актуалізації цього міфу. Тут виражається архетип героя, посилений міфологічним іменуванням цієї політичної особи.

Спробуємо сформулювати перелік найпоширеніших архетипних образів, що, відповідно до теми нашої роботи, відтворюють різні прояви міфологічного часу та простору. На глобальному рівні вони відображають закономірності суспільного розвитку, що відповідно до законів циклічного міфологічного часу розгортається по етапах порядку-хаосу. На індивідуальному рівні – відтворюють етапи індивідуального розвитку, або розвитку окремої соціальної групи. Схему розвитку можна зобразити графічно (таблиця).

Архетипний образ зламу епох відтворює момент хаосу, що руйнує старий порядок (в нашому випадку, соціально-політичний стан) і закладає підґрунтя для формування нового порядку. Тут відбувається вихід за межі звичного часу і простору з подальшим якісним оновленням. Цей образ стає основою міфів, що утворюються навколо революційних, визначальних для певної соціально-політичної системи подій. Раніше ми говорили також про вибори як вираження циклічності часу в політичній сфері, але вибори загалом не є настільки значущими для системи, щоб стати основою “зламу епох”, вони відділяють етапи малого циклу розвитку, закладеного як прогнозована закономірність на одному з етапів великого циклу. Революція формує систему, а вибори періодично її оновлюють згідно з внутрішніми законами її функціонування і розвитку. Тут ми революцію трактуємо в широкому розумінні як визначальні зміни в соціально-політичній системі.

Образ кінця світу є скороченою і песимістичною видозміною попереднього. Акцентує на моменті хаосу як руйнуванню порядку (в глобальному масштабі – світу), ігноруючи або взагалі заперечуючи можливість подальшого конструювання нового порядку.

Образ боротьби добра і зла, беручи за основу той самий момент хаосу, підкреслює у ньому аспект боротьби протилежних сил за владу і можливість творення нового порядку. Одна з протилежних сил є конструктивною, “доброю”, перемога її веде до благополуччя суспільства; інша є деструктивною, “злою”, несе з собою розруху і занепад. Тут виражене міфологічне сприйняття соціального простору – поділ соціального середовища на добрих-своїх і злих-чужих.

Образ золотого віку стає підґрунтям для міфів консервативного спрямування і виражає ностальгію за старим порядком. Він передбачає, що варіант розвитку, яким пішла соціальна система після моменту хаосу, є невдалим, руйнівним. Найкращим варіантом бачить взагалі закріплення системи на початковому ідеальному етапі, але визнає, що це неможливо, адже історичний розвиток незворотний. Тут проявляється прагнення міфологічної свідомості до єдності, що символізує стан ідеальної космічної гармонії, виступає спогадом про первинну (до цивілізаційного відчуження) цілісність свідомого і несвідомого психічної сфери людини.

Образ світлого майбутнього стає основою соціально-політичних міфів утопічного характеру, орієнтованих на далеку перспективу, точніше на перспективу соціально-політичного стану, наступного після моменту хаосу. Обґрунтовує один із варіантів розвитку соціальної системи як такий, що втілить соціальні ідеали.

Образ історичної місії співзвучний з попереднім. Акцент робить на соціальній групі (нації, класу), яка спровокує кризу діючої системи і побудує світле майбутнє, в чому бачимо яскраво виражені месіанські мотиви. Соціальна група визнається винятковою з-поміж інших. Часто відповідні міфи виникають в групі, тривалий час пригніченої, і є засобом відновлення гідності, своєрідної психологічної реабілітації, може дійти аж до спроби історичного реваншу (фашизм, пролетарська ідеологія в СРСР). Тут архетипний образ героя проектується на колектив.

Якщо історична місія лягає на плечі молоді і на це робиться головний акцент, то задіюється образ нового покоління як такого, що виведе суспільство із п'їтьми і обману старого часу. Природна зміна поколінь відбувається паралельно зі зміною циклів суспільного порядку.

Образ самопожертви ще більше активізує месіанські мотиви. Сенс його полягає в тому, що індивідуальна самопожертва веде до колективного оновлення. Тут схема "порядок – хаос – новий порядок" видозмінюється до схеми "життя – смерть – нове життя", причому "життя – смерть..." – індивідуальні, а "...нове життя" – колективне.

Образ великого початку спрямовує увагу на героїчний момент становлення системи. Чому великого початку? У тому, що період стабільності і лінійного розвитку системи є одночасно періодом "маленьких подій" і "маленьких людей", бо усі великі події відбулися ще на етапі становлення порядку: визначальні закономірності запущено в дію, механізм працює за інерцією і безперейдно аж до наступного "великого початку".

Образ батьків-засновників теж відсилає до початків системи, акцентуючи увагу при цьому на величч, мудрості, винятковій духовній силі державотворців (вождів революції в СРСР, перших президентів в США). Члени соціуму повинні рівнятися на мудрих предків, поважати їх і берегти пам'ять про них.

Образ ініціації повторює схему "порядок – хаос – новий порядок", але вже на рівні життя і особистого розвитку окремого індивіда. Набуває вигляду "розлучення – ініціація – повернення".

Архетипних образів можна виокремити значно більше, але зважаючи на мету і на обсяг наукової роботи, такого переліку нам цілком достатньо.

У роботі ми сформулювали чітке розуміння міфологічної свідомості як найархаїчнішого шару свідомості, що виступає транзитним компонентом за зв'язку останньої з колективним несвідомим. Детермінантами сприйняття і конструювання світу міфологічною свідомістю визначили міфологічний час і простір. Значення останніх простежується у функціонуванні сучасного політично організованого суспільства. Міфологічний час виражається в чергуванні порядку і хаосу під час розвитку соціально-політичних процесів. Міфологічний простір в структуризації як фізичного простору, так і соціального середовища на "своє" і "чуже", ідентифікації зі "своїм", що сприяє становленню політичної ідентичності і виокремленню соціально-політичних поділів. Особливості міфологічного часу і простору можна відслідкувати за відповідними їм архетипними образами: зламу епох, кінця світу, золотого віку тощо.

У політичній сфері міфологічна свідомість проявляється символічно. Міфологічним значенням наділені усі типи політичних символів: символи-ідеї, символи-дії, символи-об'єкти, символи-звуки та символи-персони.

Дослідження відкрило перспективи для подальших розробок з цієї тематики. У майбутньому можна було б міфологічний час та простір розглянути безпосередньо як детермінанти політичного процесу, а також як детермінанти окремих типів політичного процесу: інституційного, виборчого, прийняття політичних рішень, формування політичної еліти тощо. Перелік архетипних образів можна доповнити і використовувати для аналізу міфологічних текстів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безнісько В. С. *Феномен політичного міфу в соціальному просторі сучасності: автореф. дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.03 "Соціальна філософія та філософія історії"* / В.С. Безнісько; Одеський національний ун-т ім. І.І. Мечникова. – Одеса, 2006. – 20 с.
2. Видрін Д. *Тигипко – привет из прошлого или гость из будущего? [Електронний ресурс]* / Д. Видрін // *Стаття на персональному сайті.* – 2009. – Режим доступу до журн. – Режим доступу: <http://www.vydrin.com/express /217101/>.
3. Элиаде М. *Аспекты мифа* / Мирча Елиаде; [пер. с франц.]. – М.: Академический Проект; Парадигма, 2005. – 224 с. – ("Технологии культуры").
4. Зубрицька Л. Й.

Міф як феномен сучасної політики: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.01 "Теорія та історія політичної науки" / Л. Й. Зубрицька; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2005. – 18 с. 5. Кассирер Эрнст. Философия символических форм / Эрнст Кассирер. – Т. 2: Мифологическое мышление. – М.–СПб.: Университетская книга, 2001. – 280 с. – (Книга света). 6. Лисенко В. Політичний міф як архайзація соціокультурного простору в нових історичних умовах / В. Лисенко // Персонал: журнал інтелектуальної еліти. – 2007. – № 8. – С. 30 – 34. 7. Лосев А. Ф. Из ранних произведений. / А. Ф. Лосев. – М.: Издательство "Правда", 1990. – 658 с. 8. Павлюк Л. С. Знак, символ, міф у масовій комунікації. / Л. С. Павлюк. – Львів: ПАІС, 2006. – 120 с. 9. Пивоев В. М. Мифологическое сознание как способ освоения мира / В. М. Пивоев. – Петрозаводск: Карелия, 1991. – 111 с. 10. Роговський О. М. Темпоральні аспекти міфологічної свідомості / О. М. Роговський // Наукові записки Харківського університету повітряних Сил. – 2008. – Вип. 2 (31): Соціальна філософія, психологія. – С. 53 – 57. 11. Рюмкова О. Г. Политический миф: теоретические основания и современная политическая практика: авт. дис. ... канд. полит. наук: спец. 23.00.01 "Теория политики, история и методология политической науки" / О. Г. Рюмкова. – М., 2004. – 19 с. 12. Харченко Л. В. Соціально-гносеологічна природа сучасної міфотворчості: дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.03. – "Соціальна філософія та філософія історії" / Л. В. Харченко; ЛНУ імені Івана Франка. – Львів, 2004. – 163 с. 13. Хюбнер К. Истина мифа / К. Хюбнер; [Пер. с нем]. – М.: Республика, 1996. – 448 с. 14. Человек и его символы / [К. Г. Юнг, М.-Л. фон Франц, Дж. Л. Хендерсон, И. Якоби, А. Яффе]; под общ. ред. С. И. Сиренко. – М.: Серебрение нити, 1997. – С. 368.

УДК: 342

Ірина Моспаненко

Чорноморський державний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв

ПРЕДСТАВНИЦЬКА ДЕМОКРАТІЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ У ПОГЛЯДАХ ДЖ.СТ. МІЛЛЯ

© Моспаненко І., 2011

Вивчено погляди французького дослідника Джона Стюарта Мілля на сутність представницької демократії та проблему розподілу повноважень і функцій між центральною та місцевою владою. Охарактеризовано принципи, за якими слід здійснювати вибори до місцевих зборів. Розкрито роль місцевих органів влади як інструмента виховання членів суспільства.

Ключові слова: представницька демократія, центральна влада, місцева влада, муніципальна рада, місцеве самоврядування.

Iryna Mospanenko

REPRESENTATIVE DEMOCRACY AND LOCAL GOVERNMENTS IN J. S. MILL'S VIEWS

The article is sanctified to the analysis of looks of the French researcher John Stuart Mill on essence of representative democracy and problem of distribution of plenary powers and functions between central and local power. Principles on which it is necessary to carry out elections in local collection are in-process described also, and the role of local authorities is exposed as an instrument of education of members of society.

Keywords: representative democracy, central power, local-authority, city council, local self-government.

Актуальність обраної теми пов'язана з тим, що сьогодні в умовах європейської інтеграції України потрібні нові підходи до організації системи місцевої влади в країні, налагодження